

نقش دانش و اعتماد سیاسی در پیش‌بینی علاقه‌مندی دانشجویان به مشارکت سیاسی

محمد رضا مولایی *

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۷/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۹/۱۹

چکیده

این پژوهش با هدف تعیین نقش دانش و اعتماد سیاسی دانشجویان در پیش‌بینی علاقه‌مندی آنان به مشارکت سیاسی در دانشگاه محقق اردبیلی انجام شد. جامعه آماری پژوهش، ۴۰۰ دانشجوی شاغل به تحصیل در مقطع کارشناسی در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۴ بود. برای جمع‌آوری داده‌ها و جهت تعیین میزان دانش سیاسی، اعتماد سیاسی و مشارکت سیاسی، از ابزار پرسشنامه و به منظور تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها، از روش‌های آماری تجزیه و تحلیل همبستگی و تجزیه و تحلیل رگرسیون خطی چند متغیره استفاده شد. نتایج آزمون همبستگی نشان داد که بین متغیرهای میزان دانش و اعتماد سیاسی با میزان علاقه‌مندی دانشجویان به مشارکت سیاسی همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$). نتایج تجزیه و تحلیل رگرسیونی نشان داد که در مجموع متغیرهای مستقل دانش و اعتماد سیاسی، ۱۵ درصد از تغییرات مربوط به مشارکت سیاسی دانشجویان را تبیین می‌کنند. همچنین نتایج نشان داد که اعتماد سیاسی با ضریب بتای بالاتر، پیش‌بینی‌کننده مستقیم قوی‌تری برای مشارکت سیاسی دانشجویان می‌باشد. یافته‌های پژوهش حاضر تلویحات مهمی در خصوص ضرورت توجه نظام سیاسی به افزایش زمینه‌های اعتمادسازی در میان شهروندان بخصوص جوانان و دانشجویان دارد.

واژگان کلیدی: دانش سیاسی، اعتماد سیاسی، مشارکت سیاسی، نظام سیاسی ایران.

مقدمه

حضور فعال شهروندان در فرآیندهای تصمیم‌گیری و ایفای نقش مؤثر آنان در زندگی سیاسی و اجتماعی، از شاخص‌های اساسی جامعه مردم‌سالار است. زندگی در جامعه دموکراتیک، اقتضا می‌کند مردم به‌طور فعال در زندگی سیاسی ایفای نقش کنند (Predescu & Darjan, 2010: 3241). چاولا و هفت معتقدند که محیط سیاسی باید مشارکت را تشویق و به افراد فرصت پرورش دادن توانایی‌های خود را بدهد (Chawla & Heft, 2002: 210). پالونمی و وانیو ثابت کرده‌اند که افزایش مشارکت‌های شهروندان، شایستگی و قابلیت‌های مشارکتی آنان را ارتقاء بخشیده و اعتماد سازمانی را در آنان افزایش می‌دهد که این هر دو در توسعه جامعه دموکراتیک تأثیرگذار هستند (Paloniemi & Vainio, 2011: 399). نظام سیاسی مطلوب، نظامی است که علاوه بر توجه به زمینه‌سازی برای مشارکت فراینده شهروندان، خود نیز برآمده از رفتارهای مشارکت‌جویانه آنان باشد. وجود ظرفیت‌های جذب‌کننده مشارکت شهروندان در ساختار نظام سیاسی، پیامدهای داخلی و بین‌المللی قابل‌توجهی بر ثبات، نفوذ و موقعیت‌های بین‌المللی آن دارد.

با توجه به اینکه جوانان بخش فعال و سرشار از انرژی در جمعیت کشورها به شمار می‌روند، تقویت انگیزه‌های مشارکت آنان می‌تواند نقش بسزائی در رشد و بالندگی جامعه داشته باشد. افزایش مشارکت فعال جوانان می‌تواند پیامدهای بلندمدتی برای مشارکت اجتماعی داشته باشد. ورود به فعالیت‌های مشارکتی در دوره نوجوانی و جوانی، می‌تواند علاقه‌مندی به مشارکت‌مدنی را در بزرگسالی پیش‌بینی نماید (Obradovic & Masten, 2007: 2). با توجه به کارکرد مشروعیت‌سازانه و ثبات‌آور افزایش مشارکت شهروندان، پرداختن به زمینه‌ها و عوامل تقویت مشارکت، به خصوص در میان جوانان به‌عنوان بخش فعال جامعه، از اولویت‌های اساسی برای نظام‌های سیاسی به شمار می‌رود.

بیان مسئله

مشارکت به عنوان مصداقی از کنش و رفتار اجتماعی، موضوعی فرآیندی است و

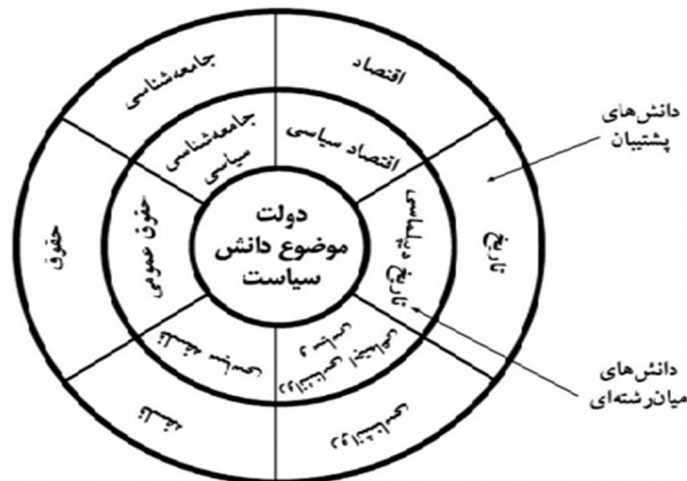
عوامل متعددی در پیدایش انگیزه‌های مؤثر برای مشارکت سیاسی و اجتماعی ایفای نقش می‌کنند. در این میان، ویژگی‌های شخصیتی و اکتسابی افراد در تعامل با شاخص‌ها و زمینه‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جامعه، از عناصر اصلی در شکل‌دهی انگیزه‌های مشارکت در افراد به شمار می‌روند. مشارکت سیاسی، از یک طرف به اطلاعات و آگاهی‌های سیاسی نیازمند است و برخورداری افراد از دانش سیاسی^۱ در سطحی که روابط و جایگاه شهروندی در یک نظام مردم‌سالار اقتضاء می‌کند، می‌تواند بر شکل‌گیری انگیزه انجام کنش‌ها و واکنش‌ها در محیط سیاسی تأثیرگذار باشد و زمینه تأثیر افراد را بر خط‌مشی‌های سیاسی، با هدف ایجاد توازن در سیاست‌گذاری‌ها و رفتارهای مدیران محیط سیاسی، فراهم نماید. از طرفی دیگر، با توجه به اینکه اعتماد به عنوان مقدمه ضروری ایجاد ارتباط، از متغیرهای اصلی برای عملی شدن تعاملات دو جانبه و تعاملات اجتماعی است و نوع سیاسی آن، یعنی اعتماد سیاسی^۲، که از جمله مفاهیم مهم در جامعه‌شناسی سیاسی است و در سال‌های اخیر در ضمن مباحث مربوط به «سرمایه اجتماعی» مورد توجه جامعه‌شناسان قرار گرفته (امام‌جمعه‌زاده و مهربابی کوشکی، ۱۳۹۴: ۱۱۸-۱۱۷)، از مهم‌ترین پیش‌شرط‌های دولت‌سازی و کارآمد شدن نهادهای دولتی محسوب می‌شود (سیدامامی و منتظری مقدم، ۱۳۹۱: ۱۹۱). شهروندان زمانی به انجام مشارکت متمایل می‌شوند که به کارآمدی اجزا و عناصر محیط مورد مشارکت، اطمینان داشته و به مؤثر بودن نتایج آن خوش‌بین باشند. این پژوهش درصدد تعیین ارتباط دانش سیاسی و اعتماد سیاسی با علاقه‌مندی به مشارکت سیاسی دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه محقق اردبیلی در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۴ بود. همچنین سنجش میزان دانش سیاسی و اعتماد سیاسی دانشجویان علاقه‌مند به مشارکت سیاسی و سنجش امکان پیش‌بینی معنی‌دار مشارکت سیاسی آنان از طریق دانش سیاسی و اعتماد سیاسی، به عنوان اهداف فرعی این پژوهش انتخاب شده بود.

۱. مفاهیم اساسی پژوهش

۱-۱. دانش سیاسی

دانش سیاسی طیف وسیعی از اطلاعات واقعی در مورد سیاست است که در حافظه بلندمدت ذخیره می‌شود (Michael et al, 1996: 10). بحث از منشأ دولت، اشکال دولت در طی تاریخ، سازمان درونی دولت‌ها، پایه‌های قدرت دولت و استمرار آن، علل زوال و فروپاشی دولت‌ها یعنی شیوه و علل وقوع انقلاب‌ها و منازعه برای قبضه قدرت دولتی، شیوه استقرار دولت‌های جدید به جای دولت‌های قدیم و مفهوم دولت آرمانی، موضوع اصلی دانش سیاسی به مفهوم کلان آن است (بشیریه، ۱۳۸۲: ۲۵). معمولاً در مباحث آکادمیک، دولت، موضوع دانش سیاست است که دو سنخ دانش، مرزهای آن را روشن می‌کند:

۱. دانش‌های پشتیبان، مثل تاریخ، روان‌شناسی، فلسفه، حقوق، جامعه‌شناسی و اقتصاد؛
۲. دانش‌های میان‌رشته‌ای، مثل اقتصاد سیاسی، جامعه‌شناسی سیاسی، حقوق عمومی، فلسفه سیاسی، روان‌شناسی اجتماعی و تاریخ دیپلماسی (فراستی، ۱۳۹۲: ۱۱۰).



نسبت دانش سیاسی با دانش‌های پشتیبان و میان‌رشته‌ای (بشیریه، همان: ۴۶).

۲-۱. اعتماد سیاسی

اعتماد سیاسی میزان نگرش حامیانه مردم، نسبت به نظام سیاسی، نهادهای سیاسی و کنشگران سیاسی در جامعه است. استون^۳ اعتماد سیاسی را نگرش‌های مثبت نسبت به موضوعات سیاسی می‌داند که این موضوعات هم به رژیم سیاسی و هم متصدیان اقتدار در جامعه برمی‌گردد (شایگان، ۱۳۸۷: ۱۶۴). اعتماد سیاسی می‌تواند به عنوان نوعی حمایت رایج که نظام سیاسی از محیط دریافت می‌کند در نظر گرفته شود (Hooghe et al, 2011: 248). اعتماد سیاسی بر خلاف اعتماد اجتماعی یا میان‌فردی، که افقی است، به یک رابطه عمودی یعنی رابطه میان مردم با نهادهای دولتی و افرادی که در مسند تصمیم‌گیری‌اند، نظر دارد (سید امامی و منتظری مقدم، ۱۳۹۱: ۱۹۴). پاتنام^۴ اعتماد را یکی از اجزای اصلی سرمایه اجتماعی می‌داند. او معتقد است اعتماد، همکاری را تسهیل می‌کند و هرچه سطح اعتماد در جامعه‌ای بالاتر باشد، احتمال همکاری هم بیشتر خواهد بود و خود همکاری نیز اعتماد ایجاد می‌کند (شایگان، ۱۳۸۷: ۱۵۹).

۳-۱. مشارکت سیاسی

مشارکت سیاسی، شرکت در فرآیندهایی است که به گزینش رهبران سیاسی می‌انجامد و سیاست عمومی را تعیین می‌کند یا بر آن اثر می‌گذارد (ابراکرامبی و همکاران، ۱۳۶۷: ۲۸۶). راش^۵ مشارکت سیاسی را درگیر شدن فرد در سطوح مختلف فعالیت در نظام سیاسی، از عدم درگیری تا داشتن مقام رسمی سیاسی تعریف کرده است (راش، ۱۳۹۳: ۱۲۳). هانتینگتون و نلسون^۶ مشارکت سیاسی را کوشش‌های شهروندان غیردولتی برای تأثیر بر سیاست‌های عمومی می‌دانند. میلبراث^۷ آن را رفتاری می‌داند که بر نتایج حکومتی اثر گذاشته و یا قصد تأثیرگذاری بر آن را دارد (مصفا، ۱۳۷۵: ۲۱-۲۰).

۲. چارچوب نظری

گسترش جامعه‌مدنی و اقبال افکار عمومی به سازوکارهای دموکراتیک برای اداره امور سیاسی و اجتماعی، گسترش ارتباطات و اطلاعات و اولویت‌یابی پرداختن به حقوق سیاسی و اجتماعی شهروندان، زمینه توجه بیشتر به موضوع مشارکت را فراهم نموده

است. امروزه مشارکت‌پذیر بودن نظام‌های سیاسی، از شاخص‌های تأثیرگذار در ارزیابی میزان مشروعیت و حتی توسعه‌یافتگی سیاسی آن‌ها به شمار می‌رود. نظام‌هایی که در طراحی زیرساخت‌های سیاسی و اجتماعی، توجه ویژه‌ای به ایجاد سازه‌های مشارکت‌افزا و مشارکت‌پذیر داشته‌اند، ظرفیت‌های مساعد بالقوه‌ای را برای حفظ تعادل و ثبات اجتماعی و کاهش میزان تضاد و درگیری‌ها ایجاد نموده‌اند. ماجر و نوآک عنوان کرده‌اند ایجاد زمینه‌های مشارکت در تصمیم‌گیری‌های مدرسه برای دانش‌آموزان، برای آنان فرصت تجربه دموکراسی و توسعه دانش، مهارت و نگرش را فراهم می‌کند و این تجربه آن‌ها را قادر می‌کند به شهروندانی مطلع، مسئول و مشارکت‌جو تبدیل شوند (Mager & Nowak, 2012: 49). دوران نوجوانی دوران جامعه‌پذیری و شکل‌یابی ساختار فکری و هنجاری است و ویژگی‌های شخصیتی و محرک‌های محیطی، نقش بسزائی در این فرآیند دارند. میل به مشارکت اجتماعی و سیاسی تا اندازه زیادی در سنین پائین شکل می‌گیرد ضمن اینکه مشارکت در این سنین، حس اثر بخشی سیاسی جوانان را نیز تقویت می‌کند (سید امامی، ۱۳۸۶: ۶۱-۶۰). ورود نسل جدید به عرصه‌های اجتماعی، در عصر ارتباطات و اطلاعات و عصر رسانه‌های دیجیتال، زمینه‌های بروز مطالبات جدید و حتی متفاوت را در جوامع تسهیل نموده است. توجه به خواسته‌ها و دیدگاه‌های جوانان در قالب ایجاد زمینه‌های مشارکت سیاسی و اجتماعی، می‌تواند به روند تعادل و ثبات اجتماعی کمک بسزائی نماید. در این فرآیند، برخورداری شهروندان از دانش سیاسی، تا اندازه‌ای، می‌تواند در شناخت نسبت به مسائل سیاسی تأثیر گذاشته و زمینه‌های علاقه‌مندی آنان را برای پیگیری و مشارکت سیاسی فراهم آورد. کارپینی و همکاران^۸ (۱۹۹۶) معتقدند احتمال مشارکت شهروندان مطلع از سیاست، بیشتر است (به نقل از مسعودنیا، ۱۳۸۶: ۶۱). نایمی و جون^۹ (۱۹۹۸) معتقدند برای آنکه شهروندان به نحوی مطلوب بتوانند ترجیحات خود را ابراز و نمایندگان‌شان را انتخاب نمایند، باید از حداقل آگاهی لازم در زمینه نظام سیاسی برخوردار باشند (به نقل از مسعودنیا، همان: ۶۱). پریدسکو و دارجان (۲۰۱۰) دانش در موضوعات سیاسی را از لوازم مشارکت سیاسی عنوان کرده‌اند (Predescu & Darjan, 2010: 3241). کونویچ (۲۰۱۳) در پژوهشی مشاهده کرده که دانش سیاسی افراد، رفتار انتخاباتی آنان را تحت تأثیر قرار

می‌دهد (Kunovich, 2013: 75). کاریگال - براون و ویکس (۲۰۱۴) افزایش دانش سیاسی در طول زمان را در افزایش تمایل فرد به رأی دادن مؤثر دانسته‌اند (Corrigall-Brown & Wilkes, 2014: 1).

همچنین با توجه به اینکه اعتماد بقای روابط اجتماعی پایدار و صلح‌آمیز را ممکن می‌سازد (سردارنیا و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۳۷) و اعتماد و نهادها، دوام و قوام‌دهنده یکدیگر به شمار می‌آیند، نهادهای مدنی در صورتی می‌توانند به حیات خود ادامه دهند که پشتوانه‌ای از اعتماد را در پی خود داشته باشند. اعتماد به خودی خود حاصل نمی‌شود مگر اینکه نهادها، ارزش‌ها و هنجارهایی بیافرینند که برای افراد معنادار باشد و بتوانند چارچوبی از رویه‌ها و قواعد را، که نیازهای گوناگون را برطرف می‌نمایند، ایجاد کنند (زارع شاه‌آبادی و نوریان نجف، ۱۳۹۰: ۵۶-۵۵). همکاری و مشارکت آحاد مختلف مردم در امور، به میزان اعتماد متقابل بین آن‌ها و ارکان مختلف حکومتی بستگی دارد (صدیقی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۷۲). هترینگتون^{۱۰} (۱۹۹۸) معتقد است اعتماد سیاسی دریچه‌ای از باور شهروندان، پیرامون توانایی و موفقیت حاکمان سیاسی در برآورده ساختن انتظارات آن‌ها است (به نقل از زاهدی و خانباشی، ۱۳۹۰: ۷۶). و میزان این باور، می‌تواند در ترغیب شهروندان برای ورود به فرآیند مشارکت سیاسی و یا کاهش تمایل آنان تأثیرگذار باشد.

۳. پیشینه مطالعاتی موضوع

غفاری هشتجین و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان «عوامل مؤثر بر مشارکت سیاسی دانشجویان علوم سیاسی و فنی دانشگاه تهران» نشان داده‌اند که میان رشته تحصیلی و مشارکت سیاسی همبستگی معناداری ($R=0/38$) وجود دارد. آندرسن و جونزوایت^{۱۱} (۲۰۱۱) در پژوهش «تأثیر تفاوت سطح دانش سیاسی زنان و مردان بر مشارکت سیاسی» نشان داده‌اند که تفاوت در سطح دانش سیاسی، بر مشارکت سیاسی مردان و زنان تأثیرگذار است. کونویچ (۲۰۱۲) در پژوهش «دانش سیاسی در لهستان» نشان داده که دانش سیاسی منجر به تغییر در رفتار انتخاباتی می‌شود. بابازاده بایی (۱۳۸۹) در پژوهش «بررسی تأثیر اعتماد اجتماعی بر مشارکت سیاسی» نشان داده که

بیشترین میزان تأثیرگذاری بر مشارکت سیاسی مثبت، به متغیر اعتماد به نظام سیاسی اختصاص دارد. صدیقی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهش «بررسی تأثیر اعتماد سیاسی بر مشارکت سیاسی» نشان داده‌اند که میان عملکرد اعتمادسازانه نهادهای حکومتی و مشارکت سیاسی رابطه وجود دارد و نتیجه‌گیری کرده‌اند که اعتماد باعث تداوم کنش اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی می‌شود. هوگ و همکاران^{۱۲} (۲۰۱۱) در پژوهش «تأثیر اعتماد سیاسی بر رفتار انتخاباتی رأی‌دهندگان بلژیکی» نشان داده‌اند که رابطه مثبتی بین اعتماد سیاسی و مشارکت رأی‌دهندگان در انتخابات وجود دارد. مسعودنیا و همکاران^{۱۳} (۲۰۱۲) در پژوهش «ارتباط میان اعتماد اجتماعی و مشارکت سیاسی در میان جوانان ایرانی» دریافته‌اند که رابطه معناداری میان ابعاد اعتماد اجتماعی با مشارکت سیاسی وجود دارد. هوگ و مارین^{۱۴} (۲۰۱۳) در پژوهش «مقایسه تطبیقی میان اعتماد سیاسی و نوع مشارکت سیاسی در اروپا» نشان داده‌اند بین اعتماد سیاسی و مشارکت رسمی، رابطه مثبتی وجود دارد. نظر به اینکه هرکدام از پژوهش‌های مورد اشاره، نقشی یکی از متغیرهای مورد نظر این پژوهش در مشارکت سیاسی را بررسی نموده‌اند و یا جامعه نمونه آن‌ها، به جز پژوهش غفاری هشتجین و همکاران (۱۳۸۹)، دانشجویان نبوده‌اند، لذا این پژوهش در صدد بررسی تأثیر دو متغیر مستقل دانش و اعتماد سیاسی در مشارکت سیاسی دانشجویان، به تفکیک جنسیت و رشته‌های مختلف (در قالب دانشکده‌ها) و میزان نقش هریک از متغیرهای مذکور در مشارکت سیاسی و نیز میزان دانش سیاسی و اعتماد آنان به نظام سیاسی را نیز مورد بررسی قرار داده است.

۴. روش پژوهش

روش تحقیق در این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود که به صورت گذشته‌نگر انجام شد. جامعه آماری پژوهش، دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی بودند که در مقطع کارشناسی تحصیل می‌کردند.^{۱۵} نمونه پژوهش بر اساس محاسبات جدول اعداد تصادفی کرجسی و مورگان (۱۹۷۷) حدود ۳۶۰ نفر به‌دست آمد که برای افزایش اعتبار بیرونی پژوهش، ۴۰۰ نفر در نظر گرفته شد که به صورت تصادفی ساده از لیست کلاس‌های دانشکده‌های دانشگاه انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات از ابزار پرسشنامه به شرح زیر استفاده شد:

برای اندازه‌گیری دانش سیاسی دانشجویان، از مقیاس پنج بعدی آگاهی سیاسی که حاصل ترکیب مدل‌های نظری دلی - کارپینی و کیتز^{۱۶} (۱۹۹۶)، نوریس^{۱۷} (۲۰۰۰)، ایستون (۱۹۶۵)، بنتت^{۱۸} (۱۹۸۹) و یوروبارومتر^{۱۹} (۱۹۹۶) در زمینه ابعاد آگاهی سیاسی (مسعودنیا، ۱۳۸۶: ۶۸) بود، استفاده شده است که ضریب پایایی آن در پژوهش مسعودنیا، ۰/۶۵ بوده است. گویه‌های مورد استفاده شامل بیست و پنج سؤال در زمینه مفاهیم سیاسی، نهادهای سیاسی، رویدادهای سیاسی، چهره‌های سیاسی و تصمیمات سیاسی می‌باشد (متن گویه‌ها در قسمت ضمایم ارائه شده است)^{۲۰}.

برای سنجش میزان و ابعاد اعتماد سیاسی دانشجویان از پرسشنامه طالبی و همکاران (۱۳۸۸) که اعتماد سیاسی را نگرش حامیانه و مثبت مردم نسبت به نظام سیاسی، نهادهای سیاسی و کنشگران سیاسی تعریف نموده و بر اساس شاخص بریتزر^{۲۱}، پرسشنامه‌ای متناسب با ساختار نظام سیاسی جمهوری اسلامی شامل ۲۳ گویه به صورت پنج درجه‌ای لیکرتی تنظیم نموده، استفاده شد (متن گویه‌ها در قسمت ضمایم ارائه شده است). برای سنجش علاقه‌مندی به مشارکت سیاسی از پرسشنامه محقق ساخته با استفاده از مدل مشارکت سیاسی پترسون^{۲۲} (۲۰۰۵) و مدل وثوقی و هاشمی (۱۳۸۳) و مدل موحد و همکاران (۱۳۸۷) بر مبنای مقیاس لیکرت استفاده شد. ضریب پایایی این مقیاس در پژوهش امام‌جمعه‌زاده و همکاران (۱۳۸۹)، به روش آلفای کرونباخ برابر ۰/۷۹ درصد بوده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندمتغیره استفاده شد.

۵. اطلاعات جمعیت‌شناختی

اطلاعات جمعیت‌شناختی پژوهش، شامل جنسیت و دانشکده محل تحصیل در جدول‌های زیر ارائه شده است.

جدول ۱: توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس جنسیت

گروه	فراوانی	درصد
پسر	۲۰۳	۵۰/۸
دختر	۱۹۷	۴۹/۲

بر اساس جدول یک، پسران با ۵۰/۸ درصد بیشترین و دختران با ۴۹/۲ درصد کمترین فراوانی را در میان آزمودنی‌ها داشته‌اند.

جدول ۲: توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس دانشکده محل تحصیل

دانشکده	فراوانی	درصد
علوم پایه	۴۸	۱۲
ادبیات و علوم انسانی	۹۷	۲۴/۴
کشاورزی	۹۵	۲۳/۷
فنی و مهندسی	۸۵	۲۱/۳
علوم ریاضی	۷۴	۱۸/۶

بر اساس اطلاعات جدول ۲، بیشترین آزمودنی‌ها در دانشکده ادبیات و علوم انسانی با ۲۴/۴٪ و کمترین آن‌ها در دانشکده علوم پایه با ۱۲٪ مشغول به تحصیل بوده‌اند.

۶. یافته‌های پژوهش

با بررسی و تجزیه و تحلیل پرسشنامه‌ها، ضرایب همبستگی میان متغیرها و نیز تحلیل رگرسیونی و واریانس به شرح جدول‌های زیر به دست آمد:

جدول ۳: ضرایب همبستگی مشارکت، اعتماد سیاسی و دانش سیاسی دانشجویان

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	۲	۳
۱- اعتماد سیاسی	۷۷/۲۰	۱۵/۱۵	۰/۳۶***	-۰/۰۶
۲- مشارکت سیاسی	۵۰/۳۷	۹/۶۳	-	-۰/۱۷**
۳- دانش سیاسی	۹/۶۱	۳/۱۰	-	-

($p < 0.01$)

جدول ۳ نشان می‌دهد. اعتماد سیاسی با مشارکت سیاسی رابطه مثبت، و دانش سیاسی با مشارکت سیاسی رابطه معکوس دارد. به عبارت دیگر با افزایش اعتماد سیاسی دانشجویان، علاقه‌مندی آنان به مشارکت سیاسی افزایش می‌یابد ولی افزایش دانش سیاسی، به کاهش علاقه‌مندی آنان به مشارکت سیاسی منجر می‌شود.

جدول ۴: تحلیل رگرسیون مشارکت سیاسی براساس دانش سیاسی و اعتماد سیاسی

p	t	β	P	F	R^2 تبدیل شده	R^2	R
۰/۰۰۳	-۲/۹۹	-۰/۱۶	۰/۰۰۱	۲۶/۶۳	۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۳۹
							دانش سیاسی
<۰/۰۰۱	۶/۴۶	۰/۳۵					اعتماد سیاسی

جدول ۴ نشان می‌دهد که مدل مبتنی بر پیش‌بینی مشارکت سیاسی براساس دانش سیاسی و اعتماد سیاسی معنی‌دار است و این دو متغیر در مجموع ۱۵ درصد از واریانس مشارکت را تبیین می‌کنند. مقایسه ضرایب بتا در متغیر پیش بین نشان می‌دهد که دانش سیاسی با ضریب بتای ۰/۱۶- مشارکت سیاسی را به صورت معکوس پیش‌بینی می‌کند ولی اعتماد سیاسی با ضریب بتای ۳۵ درصد، پیش‌بینی‌کننده مستقیم قوی‌تری برای مشارکت سیاسی دانشجویان است.

جدول ۵. تحلیل واریانس نمرات اعتماد سیاسی، مشارکت سیاسی و دانش سیاسی دانشجویان دختر و پسر

متغیر	گروه‌ها	میانگین نمره	انحراف معیار	میانگین مجذورات	f	سطح معنی‌داری
اعتماد سیاسی	پسر	۷۷/۴۳	۱۴/۹۷	۱۷/۲۷	۰/۰۷۵	۰/۷۸
	دختر	۷۶/۹۵	۱۵/۳۹			
مشارکت سیاسی	پسر	۴۹/۵۴	۹/۷۰	۲۷۹/۴۳	۳/۰۲	۰/۰۸۳
	دختر	۵۱/۲۲	۹/۵۰			
دانش سیاسی	پسر	۱۰/۷۱	۲/۹۹	۴۹۸/۰۹	۵۹/۴۱	۰/۰۰۰
	دختر	۸/۴۸	۲/۷۸			

یافته‌های پژوهش در جدول ۵ نشان می‌دهد که بین دانشجویان دختر و پسر از لحاظ اعتماد سیاسی و مشارکت سیاسی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد اما از لحاظ دانش سیاسی، تفاوت معنی‌دار است. بررسی مقادیر میانگین نمرات مربوط به دانش سیاسی نشان می‌دهد که دانش سیاسی دانشجویان پسر بیشتر از دختران بوده است.

جدول ۶. تحلیل واریانس نمرات اعتماد سیاسی، مشارکت سیاسی و دانش سیاسی

دانشجویان دانشکده‌های دانشگاه

متغیر	گروه‌ها	میانگین نمره	انحراف معیار	میانگین مجذورات	f	سطح معنی‌داری
اعتماد سیاسی	دانشکده کشاورزی	۷۵/۵۴	۱۳/۲۴	۶۱۹/۲۲	۷۵/۲	۰/۰۲۸
	دانشکده ریاضی	۷۹/۸۵	۱۷/۲۲			
	دانشکده ادبیات و علوم انسانی	۷۷/۹۷	۱۵/۶۷			
	دانشکده علوم پایه	۶۹/۶۳	۱۶/۳۲			
	دانشکده فنی	۷۹/۲۵	۱۴/۶۶			
مشارکت سیاسی	دانشکده کشاورزی	۵۱/۹۵	۷/۹۶	۲۷۷/۳۶	۳/۱۴	۰/۰۱۵
	دانشکده ریاضی	۵۲/۰۰	۹/۱۶			

متغیر	گروه‌ها	میانگین نمره	انحراف معیار	میانگین مجذورات	f	سطح معنی‌داری
	دانشکده ادبیات و علوم انسانی	۴۹/۹۷	۱۰/۳۸			
	دانشکده علوم پایه	۴۶/۳۱	۷/۸۵			
	دانشکده فنی	۵۰/۴۰	۱۰/۱۴			
دانش سیاسی	دانشکده کشاورزی	۸/۴۷	۲/۹۷	۵۱/۸	۵/۶۲	۰/۰۰
	دانشکده ریاضی	۱۰/۱۱	۳/۲۴			
	دانشکده ادبیات و علوم انسانی	۱۰/۰۹	۳/۰۶			
	دانشکده علوم پایه	۹/۱۹	۳/۴۳			
	دانشکده فنی	۱۰/۲۳	۲/۸۲			

یافته‌های جدول ۶ نشان می‌دهد که بین اعتماد سیاسی، دانش سیاسی و مشارکت سیاسی دانشجویان دانشکده‌ها تفاوت معنی‌داری وجود دارد. به عبارت دیگر بین میزان اعتماد، دانش و مشارکت سیاسی دانشجویان با توجه به تفاوت‌های فردی، فرهنگی، اجتماعی و تفاوت در رشته‌های تحصیلی آنان، تفاوت آماری مشاهده می‌شود. همچنین نتایج به‌دست آمده نشان داد که مقادیر میانگین نمره در بین دانشجویان پنج دانشکده کشاورزی، ریاضی، ادبیات، علوم پایه و فنی از نظر متغیرهای اعتماد سیاسی، مشارکت سیاسی و دانش سیاسی به لحاظ آماری متفاوت است. نتایج آزمون ال‌اس‌دی که در واقع عمل مقایسات دو به دو را انجام می‌دهد در جدول‌های هفت تا نه آمده است.

جدول ۷. مقایسه زوجی نمرات اعتماد سیاسی دانشجویان دانشکده‌های دانشگاه

دانشکده (نمره)	۱	۲	۳	۴	۵
۱- کشاورزی (۷۵/۵۴)	-				
۲- ریاضی (۷۹/۸۵)	۰/۲۴۷	-			
۳- ادبیات و علوم انسانی (۷۷/۹۷)	۰/۳۱۶	۰/۶۰۹	-		
۴- علوم پایه (۶۹/۶۳)	۰/۰۷	۰/۰۱۷ *	۰/۰۱۰ *	-	
۵- فنی (۷۹/۲۵)	۰/۱۱۹	۰/۸۷۴	۰/۵۷۵	۰/۰۰۳ *	-

*P < ۰/۰ ۵

جدول ۷ نشان می‌دهد بین نمرات اعتماد سیاسی دانشکده‌های ریاضی، ادبیات و علوم پایه تفاوت معنی‌دار وجود دارد. از طرفی میانگین نمرات نشان می‌دهد کمترین

میزان اعتماد سیاسی مربوط به دانشجویان دانشکده علوم پایه و بیشترین آن مربوط به دانشجویان دانشکده ریاضی بوده است.

جدول ۸. مقایسه زوجی نمرات مشارکت سیاسی دانشجویان دانشکده‌های دانشگاه

دانشکده‌ها (نمره)	۱	۲	۳	۴	۵
۱- کشاورزی (۵۱/۹۵)	-				
۲- ریاضی (۵۲/۰۰)	۰/۹۸۲	-			
۳- ادبیات و علوم انسانی (۴۹/۹۷)	۰/۱۴۹	۰/۲۸۲	-		
۴- علوم پایه (۴۶/۳۱)	*۰/۰۰۱	*۰/۰۰۸	*۰/۰۲۹	-	
۵- فنی (۵۰/۴۰)	۰/۲۳۰	۰/۳۸۱	۰/۷۴۲	*۰/۰۱۲	-

* $P < 0/05$

جدول ۸ نشان می‌دهد بین نمرات مشارکت سیاسی دانشکده‌های علوم پایه، ریاضی، ادبیات و علوم انسانی و فنی، تفاوت معنی‌دار می‌باشد. میانگین نمرات نشان می‌دهد کمترین میزان مشارکت سیاسی مربوط به دانشجویان دانشکده علوم پایه و بیشترین آن مربوط به دانشجویان دانشکده ریاضی بوده است.

جدول ۹. مقایسه زوجی نمرات دانش سیاسی دانشجویان در دانشکده‌های دانشگاه

دانشکده‌ها (نمره)	۱	۲	۳	۴	۵
۱- کشاورزی (۸/۴۷)	-				
۲- ریاضی (۱۰/۱۱)	۰/۰۷	-			
۳- ادبیات و علوم انسانی (۱۰/۰۹)	<۰/۰۰۱	۰/۹۶۹	-		
۴- علوم پایه (۹/۱۹)	۰/۱۸۷	۰/۱۷۶	۰/۰۹۶	-	
۵- فنی (۱۰/۲۳)	<۰/۰۰۱	۰/۸۴۱	۰/۷۳۱	۰/۰۴۵	-

* $P < 0/05$

بر اساس داده‌های جدول ۹، تفاوت معنی‌داری میان نمرات دانش سیاسی دانشکده‌ها وجود ندارد. کمترین میزان دانش سیاسی مربوط به دانشجویان دانشکده کشاورزی و بیشترین آن مربوط به دانشجویان دانشکده فنی بوده است.

۷. تحلیل یافته‌ها

یافته‌های پژوهش نشان داد که متغیرهای دانش سیاسی و اعتماد سیاسی به صورت

معنی‌داری علاقه‌مندی دانشجویان به مشارکت سیاسی را پیش‌بینی می‌کنند. این یافته فرضیه اصلی پژوهش را تأیید می‌کند و با یافته‌های پژوهش صدیقی و همکاران (۱۳۹۰)، لارسینس^{۳۳} (۲۰۰۷)، گاستیل و زنوس^{۲۴} (۲۰۱۰)، هوگ و همکاران (۲۰۱۱)، هوگ و مارین (۲۰۱۳)، کاریگال - براون و ویلکس (۲۰۱۴) همسو می‌باشد. همچنین نتایج به‌دست آمده نشان می‌دهد که نقش متغیر اعتماد سیاسی در پیش‌بینی علاقه‌مندی دانشجویان به مشارکت سیاسی، نسبت به نقش دانش سیاسی بیشتر می‌باشد. یافته‌ها نشان داد که میان دانش سیاسی دانشجویان و علاقه‌مندی آنان به مشارکت سیاسی رابطه منفی وجود دارد و افزایش دانش سیاسی دانشجویان علاقه‌مندی آنان را به مشارکت سیاسی افزایش نمی‌دهد. این یافته با پژوهش دلی کارپینی و کیتز (۱۹۹۶) که ارتباط مثبتی را میان دانش سیاسی و رأی دادن شهروندان مشاهده نموده‌اند و یافته‌های لارسینس (۲۰۰۷) که دانش سیاسی شهروندان را تأثیرگذار بر پتانسیل رأی‌دهی آنان عنوان نموده و نیز یافته کونویچ (۲۰۱۳) که برخورداری از دانش سیاسی را منجر به مشارکت در رأی دادن می‌داند و یافته‌های آندرسن و جونزوایت (۲۰۱۱) که نشان داده‌اند سطح پایین‌تر دانش سیاسی در زنان باعث کاهش مشارکت و سطح بالاتر دانش سیاسی زنان احتمال مشارکت بالای آنان را نسبت به مردان، برای رأی دادن افزایش می‌دهد، غیر همسو می‌باشد و در عین حال با یافته‌ها و^{۲۵} (۲۰۰۶) که ضمن مقایسه رفتار انتخاباتی شهروندان کانادایی و هلندی، دانش سیاسی را بر رفتار انتخاباتی رأی‌دهندگان هلندی، بی‌تأثیر ولی بر رفتار انتخاباتی رأی‌دهندگان کانادایی دارای تأثیر کم مشاهده نموده است، حداقل در بخشی از آن همسو می‌باشد. تفاوت یافته‌های این پژوهش در خصوص تأثیر دانش سیاسی بر مشارکت سیاسی با برخی از پژوهش‌های ذکر شده، از طرفی، می‌تواند تأکیدی بر وجود برخی تفاوت‌های محیطی در انگیزه‌ها و نگرش‌های شهروندان جمهوری اسلامی در مشارکت سیاسی باشد و از طرفی دیگر، وجود برخی تفاوت‌ها و احیاناً، کم‌وکاستی‌ها را در فرآیند جامعه‌پذیری سیاسی جوانان در جامعه ایران نشان می‌دهد.

همچنین یافته‌های پژوهش حاضر، وجود ارتباط قوی و مثبتی را میان اعتماد سیاسی دانشجویان و علاقه‌مندی آنان به مشارکت سیاسی با ضریب بتای ۳۵ درصد

تأیید نمود. این یافته با پژوهش پالونمی (۲۰۱۱) که اعتماد در احزاب سیاسی را مؤثر بر فعالیت سیاسی می‌داند و یافته‌های هوگ و همکاران (۲۰۱۱) که وجود ارتباط مستقیم میان اعتماد سیاسی و مشارکت را نشان داده و یافته‌های هوگ و مارین (۲۰۱۲) و یافته‌های صدیقی و همکاران (۱۳۹۰) که اثر مستقیم مؤلفه‌های اعتماد سیاسی را بر مشارکت سیاسی نشان داده‌اند، همسو می‌باشد.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تبیین نقش دانش و اعتماد سیاسی در پیش‌بینی علاقه‌مندی به مشارکت سیاسی دانشجویان انجام شد. تأیید فرضیه اصلی پژوهش، نشان‌دهنده تأثیرگذاری دانش و اعتماد سیاسی بر مشارکت سیاسی می‌باشد. با توجه به تأیید ارتباط مثبت میان اعتماد سیاسی و مشارکت سیاسی دانشجویان با ضریب بتای ۳۵ درصد، می‌توان تأکید کرد که نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران، که از طرفی به عنوان نظامی دموکراتیک و از طرفی دیگر به عنوان نظامی انقلابی، که سیاست‌ها و رفتارهایش مورد توجه و در معرض تلاش‌های کم و بیش تأثیرگذارانه بازیگران منطقه‌ای و بین‌المللی خصوصاً غیر همسو، می‌باشد، برای عینیت یافتن بیش از پیش شاخص‌های مردم‌سالارانه و نیز جلوگیری از بروز بحران‌های فرامحیطی تحمیلی، می‌بایست در سیاست‌گذاری‌های مربوط به مدیریت امور جامعه و سیاست خارجی، توجه و اهتمام ویژه‌ای به ابعاد اعتمادسازانه آن‌ها نموده و همواره حفظ و ارتقاء اعتماد سیاسی شهروندان، به خصوص جوانان را به عنوان اولویت‌های راهبردی نظام مدنظر قرار دهد.

همچنین، علاوه بر تأثیرگذاری کارآمدی یا ناکارآمدی برخی سیاست‌های خرد و کلان نظام بر اعتماد و مشارکت سیاسی، به نظر می‌رسد وجود مجاری متنوع و متعدد داخلی و خارجی در صورت‌بندی تحلیل‌های سیاسی در حوزه سیاست ایران، به همراه تفاوت‌های نگرشی و ارزشی آنان، تأثیر بسزائی بر میزان اعتماد سیاسی شهروندان به نظام دارد و این تأثیر در جمع جبری با میزان دانش سیاسی شهروندان به ویژه جوانان، آنان را در موقعیتی از عدم انگیزه برای مشارکت سیاسی تا اشتیاق به انجام آن در تحرک و تردد قرار می‌دهد؛ بنابراین ضروری است که نظام سیاسی ایران، برای ارتقای

انگیزه‌های مشارکت سیاسی، علاوه بر توجه ویژه به مؤلفه‌های اعتمادساز، اهتمام و سرمایه‌گذاری مضاعفی در موضوع جامعه‌پذیری سیاسی نوجوانان و جوانان و ارتقاء دانش سیاسی آنان بویژه در حوزه مبانی فکری و فلسفی نظام جمهوری اسلامی ایران بنماید.

ضمائم

پرسشنامه سنجش آگاهی سیاسی دانشجویان

ابعاد	گویه‌ها	الف	ب	ج	د
توانمندی	مهم‌ترین موضوع دانش سیاسی چیست؟	دولت	ملت	روابط بین‌الملل	احزاب
	مفهوم اصلی «لیبرالیسم» چیست؟	آزادی	برابری	روشنفکری	اجتماعی
	رادیکالیسم یعنی:	تغییرات بنیادی	سرمایه‌داری	آزادی	اصلاحات
	جمله «برابری همگان در حوزه سیاسی و حقوقی» مفهوم اصلی کدام یک از گزینه‌ها می‌تواند باشد؟	دموکراسی	سوسیالیسم	مارکسیسم	تفکیک قوا
توانمندی	بر اساس اندیشه امام خمینی (ره)، کدام یک از جملات صحیح است؟	ماهیت اکثر احکام اسلامی، اخلاقی است	ماهیت اکثر احکام اسلامی، عبادی است	ماهیت اکثر احکام اسلامی، سیاسی - اجتماعی است	اصولاً قوانین و احکام اسلام برای تأثیرگذاری در حوزه زندگی فردی افراد تشریح شده است
	هماهنگ نمودن فعالیت‌های سیاسی، اطلاعاتی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در ارتباط با تدابیر کلی دفاعی و امنیتی، از وظائف قانونی کدام یک از نهادها می‌باشد؟	شورای عالی امنیت ملی	شورای عالی فرهنگی	ستاد مشترک نیروهای مسلح	ستاد فرماندهی نیروهای مسلح
	مجوز فعالیت احزاب را کدام یک از نهادها صادر می‌کند؟	کمیسیون اصل نود	وزارت کشور	شورای عالی انقلاب فرهنگی	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
	تشخیص مطابقت و عدم انطباق قوانین عادی و مصوبات با قانون اساسی، از وظائف قانونی کدام یک از نهادها است؟	مجمع تشخیص مصلحت نظام	مجلس خبرگان	شورای نگهبان	وزارت کشور
	کدام یک از نهادهای زیر از ارکان سازمان ملل می‌باشد؟	آژانس بین‌المللی انرژی اتمی	صندوق بین‌المللی پول	بانک جهانی	دیوان بین‌المللی دادگستری
	شورای امنیت سازمان ملل چند عضو دائم دارد؟	۳	۴	۵	۶

کدام‌یک از قراردادهای در مورد تقسیم ایران میان انگلستان و روسیه منعقد شده است؟	قرارداد ۱۹۰۷	قرارداد ۱۹۳۳	قرارداد ۱۹۱۹	قرارداد ۱۹۷۵	وریدادهای سیاسی
کدام‌یک از گزینه‌ها در مورد کودتای نوژه صحیح می‌باشد؟	کودتای از عده‌ای از نظامیان انقلابی علیه رژیم شاه در سال ۱۳۵۵	کودتای جمعی از نظامیان علیه انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۹	کودتای عده‌ای از نظامیان علیه دکتر مصدق در سال ۱۳۳۲	کودتای جمعی از ضدانقلابیون علیه انقلابیون فرانسه در سال ۱۷۸۹	
واقعه ۱۵ خرداد با کدام‌یک از گزینه‌ها مرتبط می‌باشد؟	سخت‌ترانی امام خمینی علیه کاپیتولاسیون	مخالفت امام خمینی با لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی	تبعید امام خمینی به ترکیه	دستگیری و زندانی کردن امام خمینی	
«معمر قذافی» دیکتاتور سرنگون شده کدام‌یک از کشورها بود؟	لیبی	مصر	یمن	تونس	
واقعه ۱۱ سپتامبر در کدام‌یک از تاریخها اتفاق افتاد؟	۲۰۰۳	۲۰۰۵	۲۰۰۱	۲۰۰۲	
عکس ذیل مربوط به کدام‌یک از گزینه‌ها است؟ 	وزیر فعلی ارتباطات و فناوری اطلاعات	وزیر فعلی ارشاد اسلامی	وزیر فعلی صنایع و معدن	وزیر فعلی کشور	تولدهای سیاسی
عکس ذیل مربوط به کدام‌یک از گزینه‌ها است؟ 	مسعود رجوی	مهدی بازرگان	بنی صدر	شاهپور بختیار	
عکس ذیل مربوط به کدام‌یک از گزینه‌ها است؟ 	کوفی عنان	نلسون ماندلا	البرادعی	محمد مرسی	
عکس مقابل مربوط به کدام‌یک از گزینه‌ها است؟ 	وزیر راه و شهرسازی	وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات	وزیر علوم، تحقیقات و فناوری	وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی	
عکس ذیل مربوط به کدام‌یک از گزینه‌ها است؟ 	اوباما رئیس‌جمهور فعلی آمریکا	عمرو موسی دبیر کل اتحادیه عرب	نلسون ماندلا رئیس‌جمهور پیشین آفریقای جنوبی	مارتین لوتر کینگ رهبر جنبش حقوق مدنی آمریکایی‌های آفریقایی‌تبار	

مجمع تشخیص مصلحت نظام	مجلس شورای اسلامی	رئیس جمهور	رهبری	در جمهوری اسلامی ایران، اعلان جنگ و صلح و بسیج نیروها از اختیارات چه کسی است؟	تصمیمات اساسی
دیوان عالی کشور	هیئت وزیران	مجلس شورای اسلامی	رئیس جمهور	تنظیم و تدوین لایحه بودجه سالانه کشور از وظائف کدام یک از گزینه‌های مقابل می‌باشد؟	
رهبری	مجلس شورای اسلامی	شورای نگهبان	قوه قضائیه	بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی، چه مرجعی می‌تواند در عموم مسائل قانون وضع کند؟	
لنین	چرچیل	گورباچف	استالین	فروپاشی شوروی در زمان رهبری چه کسی انجام شد؟	
جیمی کارتر	آبراهام لینکلن	ریچارد نیکسون	فرانکلین روزولت	اعلامیه آزادی بردگان در دوره کدام یک از رؤسای جمهور آمریکا صادر شده است؟	

پرسشنامه سنجش میزان و ابعاد اعتماد سیاسی دانشجویان

ابعاد	گویه‌ها	میزان				
		بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم
اعتماد به نظام سیاسی	از اینکه در جمهوری اسلامی زندگی می‌کنم احساس غرور می‌کنم					
	از اکثر مواضع جمهوری اسلامی در امور داخلی پشتیبانی می‌کنم					
	اگر حادثه‌ای نظیر جنگ پیش آید حاضر به دفاع از نظام هستم					
	مردم در تصمیم‌گیری‌های نظام نقش کاملاً جدی دارند					
	قانون اساسی مناسب وضع فعلی نیست و باید اصلاح شود					
	قانون اساسی طوری تنظیم شده که هم دین مردم حفظ شود و هم دنیای آن‌ها					
اعتماد به نهادهای سیاسی	در کل عملکرد نظام به نفع مردم است					
	مجلس شورای اسلامی					
	شورای نگهبان					
	قوه قضائیه (دادگاه‌ها)					
اعتماد به کادرهای سیاسی	نیروی انتظامی (پلیس)					
	قوه مجریه (دولت)					
	تدبیر و دوراندیشی برای حل مشکلات کشور					
	تخصص و مهارت لازم برای انجام وظایف					
	تجربه و پختگی برای انجام امور					
	منافع عمومی را به نفع شخصی ترجیح دادن					
اعتماد به کادرهای سیاسی	جلوگیری از حیف و میل بیت‌المال					
	احساس وظیفه و دلسوزی نسبت به مردم					

					توان اجرایی بالا
					خلاقیت و نوآوری در اداره امور کشور
					استفاده درست از امکانات موجود کشور
					به فکر تأمین امنیت مردم بودن
					ارائه راه‌حل‌های مناسب در مواجهه با مشکلات جامعه

یادداشت‌ها

1. Political knowledge
 2. Political trust
 3. Easton
 4. Putnam
 5. Rush
 6. Huntington & Nelson
 7. Milbrath
 8. Carpini et al
 9. Niemi & Junn
 10. Hetherington
 11. Ondercin & Jones-White
 12. Hooghe, Marien & Pauwels
 13. Masoudnia, Marandi, Mahmoodoghli, & Rahbargazi
 14. Hooghe & Marien
۱۵. تعداد آن‌ها بر اساس اعلام اداره طرح و برنامه دانشگاه، حدود ۱۰ هزار بوده است.
16. Delli Carpini & Keeter
 17. Norris
 18. Bennett
 19. Eurobarometer
۲۰. به علت جلوگیری از طولانی شدن متن مقاله، گویه‌ها در قسمت ضمیمه (پس از بخش منابع) آورده شده است.
21. Bretzer
 22. Peterson
 23. Larcinese
 24. Gastil & Xenos
 25. Howe

کتابنامه

- آبر کرامبی، نیکلاس، هیل، استفن، اس. ترنر، برایان (۱۳۶۷). فرهنگ جامعه‌شناسی، ترجمه حسن پویان، تهران: انتشارات چاپخش.
- امام‌جمعه‌زاده، سید جواد، مهرابی کوشکی، راضیه (۱۳۹۴). «الگوی اعتماد سیاسی با تأکید بر دیدگاه امام خمینی قدس سره؛ با استفاده از تئوری زمینه‌ای (GT)»، فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی، شماره ۴۲، صص ۱۱۷-۱۳۸.
- امام‌جمعه‌زاده، سید جواد، محمود اوغلی، رضا، عیسی نژاد، امید (۱۳۸۹). «بررسی رابطه میان دینداری و مشارکت سیاسی دانشجویان دانشگاه اصفهان»، پژوهشنامه علوم سیاسی، (۱): ۶-۷-۳۴.

- بابازاده بایی، علی (۱۳۸۹). بررسی تأثیر اعتماد اجتماعی بر مشارکت سیاسی: مطالعه موردی افراد ۲۰ سال و بالاتر شهر بابل، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه مازندران.
- بشیریه، حسین (۱۳۸۲). آموزش دانش سیاسی، تهران: انتشارات نگاه معاصر.
- راش، مایکل (۱۳۹۳). جامعه و سیاست، مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی سیاسی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: انتشارات سمت.
- زارع شاه‌آبادی، اکبر، نوریان نجف، محمد (۱۳۹۰). «بررسی رابطه اعتماد اجتماعی با مشارکت اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه یزد»، دوفصلنامه جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، شماره اول: ۴۷-۶۹.
- زاهدی، شمس السادات، خانباشی، محمد (۱۳۹۰). «از اعتماد عمومی تا اعتماد سیاسی: پژوهشی پیرامون رابطه اعتماد عمومی و اعتماد سیاسی در ایران»، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت در ایران، دوره (۴) ۱۵: ۷۳-۹۵.
- سردارنیا، خلیل‌الله، قدرتی، حسین، اسلام، علیرضا (۱۳۸۹). «تأثیر حکمرانی خوب و سرمایه اجتماعی بر اعتماد سیاسی (مطالعه موردی: شهرهای مشهد و سبزوار)». پژوهشنامه علوم سیاسی، (۱) ۵: ۱۳۵-۱۶۵.
- سیدامامی، کاووس (۱۳۸۶). «مشارکت سیاسی دانشجویان: ارزیابی برخی از پیش‌بینی‌کننده‌های مشارکت سیاسی»، پژوهشنامه علوم سیاسی، (۲) ۱: ۵۹-۷۷.
- سیدامامی، کاووس، منتظری مقدم، رضا (۱۳۹۱). «نقش فرهنگ اعتماد و عملکرد نهادهای سیاسی در ایجاد اعتماد سیاسی: بررسی پیمایشی دانشجویان دانشگاه‌های تهران». پژوهشنامه علوم سیاسی (۴) ۷: ۲۱۶-۱۸۹.
- شایگان، فریبا (۱۳۸۷). «بررسی عوامل تأثیرگذار بر اعتماد سیاسی»، دو فصلنامه دانش سیاسی، (۱) ۴: ۱۷۹-۱۵۳.
- صدیقی، بهرنگ، ملک‌میان، لینا، اجاقی ازبری، مهدی (۱۳۹۰). «بررسی تأثیر اعتماد سیاسی بر مشارکت سیاسی (مورد دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن ۸۸-۸۹)، فصلنامه پژوهش اجتماعی، (۱۱) ۴: ۱۷۱-۱۸۸.
- غفاری هشتجین، زاهد، بیگی نیا، عبدالرضا، تصمیم قطعی، اکرم (۱۳۸۹). «عوامل مؤثر بر مشارکت دانشجویان علوم سیاسی و فنی دانشگاه تهران»، دو فصلنامه دانش سیاسی، (۶) ۲: ۲۴۰-۲۰۷.
- فرازی، عبدالوهاب (۱۳۹۲). «دانش سیاسی حوزوی، سرشت و مختصات آن»، فصلنامه سیاست متعالیه، (۱) ۱: ۹۷-۱۲۶.
- مسعود نیا، ابراهیم (۱۳۸۶). «مقایسه آگاهی سیاسی دانش‌آموزان شاهد و غیر شاهد دوره دبیرستان در استان اصفهان»، فصلنامه تعلیم و تربیت، ۹۴: ۵۹-۷۸.
- مصفا، نسرين (۱۳۷۵). مشارکت سیاسی زنان در ایران، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
- Chawla, Louise. & Heft, Harry.(2002). Children's competence and the ecology of

- communities: a functional approach to the evaluation of participation, *Journal of Environmental Psychology*, 22: 201–216.
- Corrigan-Brown, Catherine. & Wilkes, Rima. (2014). Media exposure and the engaged citizen: How the media shape political participation, *Social Science Journal*, 51(3): 408-421 .
- Gastil, John. & Xenos, Michael. (2010). Of Attitudes and Engagement: Clarifying the Reciprocal Relationship Between Civic Attitudes and Political Participation, *Journal of Communication*, 60: 318–343.
- Hooghe, Marc. & Marien, Sofie. (2013). A Comparative Analysis of the Relation between Political Trust and Forms of Political Participation in Europe, *European Societies*, 15(1): 131-152 .
- Hooghe, Marc., Marien, Sofie., Pauwels, Teun. (2011). Where Do Distrusting Voters Turn if There is No Viable Exit or Voice Option? The Impact of Political Trust on Electoral Behaviour in the Belgian Regional, Government and Opposition., 46(2): 245–273.
- Howe, Paul. (2006). Political Knowledge and Electoral Participation in the Netherlands: Comparisons with the Canadian Case, *International Political Science Review*, 27(2): 137–166.
- Kunovich, Robert M. (2013). Political knowledge in Poland, Communist and Post-Communist Studies., 46 :65–78 .
- Larcinese, Valentino. (2007). Does Political Knowledge Increase Turnout? Evidence from the 1997 British General Election, *Public Choice*, 131:387-411
- Mager, Ursula. & Nowak, Peter. (2012). Effects of student participation in decision making at school. A systematic review and synthesis of empirical research, *Educational research Review*, 7: 38–61.
- Masoudnia, Hoseyn., Marandi Zohre., Mahmoodoghli Reza., & Rahbargazi Mahmoodreza. (2012). The relationship between social trust and political participation (case study of Iranian youth), *Journal of American science*, 8: 483-487.
- Michael, X. Carpini, Delli. Keeter, Scot (1996). *What Americans Know About Politics and Why It Matters*. New Haven: Yale University Press.
- Niemi, Richard G., & Junn, Jane. (1998). *Civic education: what make students learn*, New Haven, Yale University Press.
- Obradovic, Jelena., & Masten Ann S. (2007). Developmental Antecedents of Young Adult Civic Engagement, *Applied Developmental Science*, 11: 2–19.
- Ondercin Heather L., & Jones-White, Daniel. (2011). Gender Jeopardy: What is the Impact of Gender Differences in Political Knowledge on Political Participation? *Social Science Quarterly*, 92(3): 675-694 .
- Paloniemi Riikka., & Vainio Annukka. (2011). Why Do Young People Participate in Environmental Political Action? *Environmental Values*, 20: 397–416.
- Predescua Mihai., & Darjanb Ioana. (2010). Promoting political participation through adult education, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2:3241–3245.

